

LİSE TARİH DERSİNDE MEZARLIKLARIN EĞİTİM ORTAMI OLARAK KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISI ve TUTUMUNA ETKİSİ

The EFFECTS of USING CEMETERIES as an EDUCATIONAL STAGE on STUDENTS' AKADEMIC SUCCES and ATTITUDES in a HIGH SCHOOL HISTORY COURSE

Ayşe SEYHAN*

Ufuk ŞİMŞEK**

Öz: Araştırmanın amacı, 9. sınıf tarih dersinde "Tarih Bilimi ve İnsan" ünitesinin mezarlık ziyaretleri ile ilişkilendirilmesinin öğrencilerin akademik başarıları ve tutumları üzerindeki etkilerini incelemektir. 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Trabzon ili Of ilçesi dâhilinde bir lisede gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu 66 9. Sınıf (iki şube) öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada, öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma verileri akademik başarı testi ve tarih dersi tutum ölçeği ile elde edilmiştir. Uygulama öncesinde her iki gruba Tarih Bilimi ve İnsan Ünitesi Akademik Başarı Testi ve Tarih Dersi Tutum Ölçeği öntest olarak uygulanmıştır. Dersler deney grubunda mezarlık ziyareti gerçekleştirilerek, kontrol grubunda ise anlatım, soru cevap ve tartışma yöntem ve tekniklerine göre işlenmiştir. Uygulama sonrasında deney ve kontrol gruplarına aynı ölçekler sontest olarak uygulanmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplar t-testi kullanılmış, anlamlılık düzeyi $p < 0.5$ olarak alınmıştır. Bağımsız gruplar t-testi analiz sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarının akademik başarı puanları karşılaştırıldığında deney grubu lehinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Tutum puanları değerlendirildiğinde ön test puanları açısından gruplar arasında bir fark görülmezken son test puanlarına göre deney grubunun puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Deney ve kontrol gruplarının tutum puanları karşılaştırıldığında deney grubunun son test puanları kontrol grubunun son test puanlarından anlamlı düzeyde yüksek çıktığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tarih Öğretimi, Mezarlık Ziyareti, Akademik Başarı, Okul Dışı Öğrenme, Tutum

Abstract: The aim of the research is to examine the effects of the attribution of the "History Science and Human" unit with the cemetery visits in the 9th grade history course over the academic achievement and attitudes of the students. The study group of research which was carried through in a high school located in Of district belongs to Trabzon province in 2016-

* Dr, Milli Eğitim Bakanlığı, E-posta: ayse.seyhan@hotmail.com

** Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, E-posta: ufuk@atauni.edu.tr

2017 academic semester constitutes of 66 students at 9th grade (two branches). In the study, pretest-posttest experimental pattern with control group were used. The research data were obtained from the academic achievement test and the history course attitude scale. Prior to the application, History Science and Human Unit Academic Achievement Test and History Course Attitude Scale were carried out as a pre-test for both groups. Lessons were carried out in the experimental group by visiting cemeteries, as for in the control group it was carried out in accordance with lectures, question-answer and discussion methods and techniques. The same scales were applied as posttest to the experimental and control groups after the application. Arithmetic mean, standard deviation, independent groups t-test were used in the analysis of the data, and significance level was taken as $p < 0.5$. According to the independent groups t-test analysis results it seems that if we compare academic achievement scores of the experimental and control groups, a significant difference was found in favor of the experimental group. When the attitude scores were assessed, there was no difference between the groups in terms of pretest scores, and the scores of the experimental group were found to be significantly higher than the posttest scores. When experimental and control group's attitude scores were compared, the posttest scores of the experimental group were seemed to be significantly higher than the control group's posttest scores.

Keywords: History Teaching, Cemetery Visit, Academic Achievement, Out-School Learning, Attitude

Giriş

Çağımızda bilgiyi üreten ve kullanan donanımlı insan gücünün yetiştirilmesi eğitimin temel amaçlarından biri olarak görülmekte ders programları da bu bilgi, beceri ve değerleri kazandıracak biçimde sürekli geliştirilmektedir. 9. Sınıf Tarih Öğretim Programı'nda öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine imkân sağlayacak, onların yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici öğrenme yaklaşımları benimsenmiştir. Bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak veren öğrenci merkezli bir öğretim sistemi oluşturulmak amaçlanmıştır (MEB, 2007: 8).

Tarih öğretim programında temel bilgi ve becerilerin yanında tarihsel düşünme becerilerinin de öğrencilere kazandırılması hedeflenmiştir. Tarihe duyarlı ve tarih bilincine sahip insan yetiştirmenin yanı sıra öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme, iletişim kurma, sorun çözme, gözlem yapma, değişimi, sürekliliği, mekânı algılama vb. temel becerilerle donatılması beklenmektedir (MEB, 2007: 10). Kronolojik düşünme, tarihsel kavrama, tarihsel analiz ve yorum, tarihsel sorun analizi ve karar verme, tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma gibi tarihsel düşünme becerileri, tarih öğretimi aracılığıyla öğrencilere kazandırılması gereken en temel nitelikler arasında yer

almaktadır. 2007 programında yer alan tarihsel düşünme becerileri 2017 Tarih Öğretim Programı'na kazanım olarak aynı şekliyle aktarılmıştır. Özellikle tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerisinin kazandırılmasında “Öğrencilerin bir dokümanı, bir kaydı, arkeolojik bir kalıntıyı veya tarihsel bir mekânı incelemeleri teşvik edilir” ifadesi okul dışı öğrenme ortamlarının eğitimde kullanılmasının önemini vurgulaması bakımından önem arz etmektedir (MEB, 2017: 20). Bu becerilerin öğrenciler tarafından kazanılabilmesi için, tarih öğretiminin aktif olması, öğrencilerin çevreyle etkileşimi sağlanması ve öğretimin öğrencilere bilimsel bakış açısını kazandıracak şekilde yürütülmesi gerekmektedir (MEB, 2007: 10; Demircioğlu, 2009: 228).

Tarih sosyal bilimlerin önemli disiplin alanlarından biridir. Tarih öğretiminde öğretimsel hedeflerin gerçekleştirilmesi öğrencilerin ilgi ve isteklerinin karşılanması ve derse motive olmalarına bağlıdır (Kaya ve Demirel, 2008: 163; Husbands, 2000: 129). Tarih konularının soyut biçimde ezbere dayalı öğretilmesi öğrencilerin tarihi sağlıklı biçimde öğrenmelerine engel olmakta ve derse karşı olumsuz tutum geliştirmelerine sebep olmaktadır. Bu durumu aktif öğretim yöntemlerini kullanılarak aşmak mümkündür. Nitekim tarih öğretiminde aktif yöntemlerin kullanılması ile ilgili yapılan pek çok araştırmada, sorunun öğrenciyi merkeze alan aktif öğrenme yöntemleri ile çözülmesi önerilmiştir (Sünbül, 1998; Açıkgöz, 2002; Demirel, 2000; Kabapınar, 2003; Silberman, 1996)

Tarih dersinde kullanılacak en etkili yöntemlerden alan gezileridir. Okuldaki ve sınıftaki öğrenme etkinliklerini desteklemek ve anlamlı kılmak amacıyla planlı bir şekilde gerçekleştirilen alan gezileri, öğrencilerin konuları daha iyi öğrenmelerine tarihsel empati kurmalarına ve tarih bilinci geliştirmelerine olanak sağlar (Demircioğlu, 2007: 99-100). Okul dışındaki tarihsel yapılar, antik kentler, müzeler gibi eğitim araçlarıyla desteklenen öğretime, okul dışı tarih öğretimi denilmektedir. Okul dışı öğretim; eğitim öğretimde yerel kaynakları ve toplum odaklı içeriği kullanmaya yarayan, bireysel öğrenme deneyimlerini geliştiren öğretmen ve öğrenci arasında hiyerarşiyi kaldıran bir öğretim türüdür (Şimşek ve Kaymakçı, 2015: 2).

Tarihsel çevrede bulunan tarihi eserlerle öğrenciler karşı karşıya getirilerek tarih öğretimi aktif bir şekilde yürütülebilir. Tarih konularının öğretiminde tarihi çevre öğrencilere zengin öğrenme ortamları sunar. Tarihi çevre ile öğretim geçmişten günümüze kalan yazılı, sözlü, işitsel, görsel kaynaklara dayalı olarak yapılmaktadır. Tarih öğretmenleri öğrettikleri konuların kazanımları ışığında, okul dışı tarih çalışmaları

yapabilirler ya da taşınabilir materyalleri de sınıf içine getirerek öğretim etkinlikleri düzenleyebilirler (Demircioğlu, 2007: 74-75; Safran ve Ata, 2006: 53). Öğrencilerin tarihin ne olduğu ve nasıl yazıldığını anlamaları için tarih dersi öğrencilere sınıf dışında tecrübe yoluyla öğretilmelidir. Bu anlamda tarihi mekânlar ve müzeler öğrencilere canlı bir çevrede zengin tarih kaynaklarını görüp inceleme fırsatı sunar. Öğrencilerin tarih araştırmalarını tüm boyutlarıyla kavraması için yazılı kaynakları incelemelerinin yanında müze ve galerileri de ziyaret etmeleri ve tarihi çevreyi incelemeleri gerekmektedir (Aktekin, 2008:103-104). Bu ziyaretler öğrencilerin tarihin doğasının farkına varmalarına yardımcı olur.

Okul dışı tarih öğretimi farklı mekânlar ve bu mekânlarda uygulanabilecek farklı öğretim yöntemleri ve etkinlikleri kapsayan geniş bir kavramdır. Araştırmamızda bu mekânlardan mezarlıkların tarih öğretiminde kullanımı ele alınmıştır. Mezarlıklar öğretmenler için kolay ulaşılabilir okul dışı öğrenme alanlarıdır. Bir mezarlık; açık hava müzesi, botanik bahçesi ve sanat galerisi gibidir. Mezarlık araştırmasında öğrenciler, sosyal bilgiler, tarih, fen bilimleri ve sanat gibi alanlarda yeteneklerini keşfederek kullanabilirler. Öğrenciler mezarlıkta kitabe, yaş isim ve sembolleri çalışarak kendi toplumlarının etnik, tarihsel ve dinsel geçmişi hakkında bilgi edinirler. Bu kaynaklar sayesinde öğrenciler göçler, savaşlar ve felaketler gibi olguları anlayabilir, geçmişe yönelik araştırma sürecine başlayabilirler (Şimşek, 2015: 226). Okullardaki tarih öğretiminin en önemli amaçlarından biri öğrencilere yaşadıkları zamanı anlamalarını sağlayacak bir geçmiş algısı vermektir. Ders kitaplarının eksik bıraktığı öğrenme durumları yerel tarih öğretimi ile tamamlanabilir. Okul dışı tarih öğretimi öğrencilerin verilen geniş kapsamlı tarih ile içinde yaşadıkları dünya arasında bağlantı kurmalarını sağlamada etkili bir yöntemdir (Yeşilbursa, 2015: 144-145). Mezarlık etkinlikleri ile yapılacak öğretimin öğrencilere kazandırılabilceği tutum ve davranışlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Demircioğlu, 2007: 25; Şimşek, 2015: 226; Dilek, 2009: 636-637; Bozdoğan, 2007: 52; 54):

- Zaman ve kronolojiyi algılama
- Yaşadığı coğrafyayı daha iyi tahlil etme
- Geçmiş-bugün gelecek arasında bağ kurma
- Tarihle diğer disiplinler arasında bağlantı kurma
- Tarihi çevreyi ve kültürel mirası koruma bilinci geliştirme
- Öğrencilerin kendilerini ve geçmişlerini tanımlarına yardımcı olma

- Okul ile gerçek dünya arasında ilişkiyi güçlendirme
- Yapararak yaşayarak öğrenme imkânı sunma
- Merak duygusu geliştirme, motive etme, öğrenmeyi oyun haline getirme, farklı zekâ türlerini kullanma
- Araştırma sürecinde bilgi toplama, organize etme, analiz yapmalarını sağlayarak öğrencilerin çok yönlü gelişmelerine katkı sağlama
- Toplumun inanç ve değerlerini keşfetmelerini sağlama
- Bireyin ait olduğu topluma daha fazla bağlanmasını sağlama ve o toplumun bir üyesi olma bilinci kazandırma

Alan gezilerinin yukarıda sayılan faydalarının yanı sıra sorumluluğun fazla olması, pahalı bir yöntem olması, disiplin sağlanmasının zor olması, maddi yük getirmesi, çok zaman alması ve yasal sorumluluğun fazla olması gibi birtakım sınırlılıkları da bulunmaktadır (Kemertaş, 2003: 175).

9. sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı'nda "Tarih Bilimi ve İnsan" ünitesinde tarih metodolojisi ile ilgili kazanımlar yer almaktadır. Öğrencilerin bu üniteye kazandığı bilgi ve becerileri, diğer ünitelerde de kullanmaları beklenmekte, böylece kazanılan bilgi ve becerilerin öğrenciler tarafından içselleştirilebileceği düşünülmektedir. Programda öğrencilerden bir tarihçinin kullandığı kaynakları ve yöntemleri kavraması ve konuları işlerken bir tarihçi gibi algılaması beklenmektedir. Yöntemsel tarih becerilerinin öğrencilere kazandırılması gerektiğine işaret eden bu anlayışa göre tarihsel bilginin, tarih yaparak, tarihçinin tarihsel bilgiyi oluşturma araçlarını kullanarak daha başarılı bir şekilde gelişeceği belirtilmiştir. Öğrencilerin tarihsel kaynaklarla çalışabilmeleri için tarihsel sorgulama ve tarihsel düşünme becerilerini kazanmaları gerekir (MEB, 2007: 5; Dilek, 2009: 635). Bu sayede kaliteli eğitim ve öğretim ortamı oluşturulabilecek öğrenciler öğrenmenin sorumluluğunu alabilecek ve aktif öğrenme gerçekleştirebilecektir.

Literatür incelendiğinde okul dışı öğrenme kapsamında müzelerin, yerel tarihin ve tarihi mekânların, ören yerlerinin kullanımı konusunda pek çok araştırma yapılmasına karşın (Paykoç, 2002; Ata, 2002; Adıgüzel, 2000; Yalçın, 2010); Aktekin, 2010; Demircioğlu; 2007) mezarlıkların tarih öğretiminde kullanılması konusunda ulaşılabilen çok sınırlı sayıda araştırmaya (Kulu 2009; Şimşek, 2015; Barnard ve Smith, 2017; Prather, 2017; Krause, 2017; Çetin ve Metin, 2013) denk gelinmiş olup konu ile ilgili uygulamalı araştırmalara ihtiyaç duyulduğu gözlenmiştir. Bu araştırma

mezarlıkların eğitim ve öğretimde kullanılmasının öğrencilerin akademik başarıları ve derse karşı tutumlarına etkilerini ortaya çıkarmak açısından önemlidir. Çalışma ayrıca tarih öğretmenlerine mezarlıkların tarih öğretiminde kullanımına dair uygulama örnekleri sunacaktır.

Çalışmanın Amacı

Bu araştırmada “Ortaöğretim 9. sınıf Tarih dersi “Tarih Bilimi ve İnsan” Ünitesi’nde mezarlık ziyareti etkinlikleri ile ders işlenen deney grubu öğrencilerinin anlatım, soru cevap, tartışma yöntem ve tekniklerinin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerine göre akademik başarıları ve derse olan tutumları arasında anlamlı derecede fark olup olmadığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Alt Problemler

Çalışmanın yukarıda belirtilen amacı yanı sıra bu çalışmada aşağıda belirtilen alt problemlere cevap aranmaktadır.

- 1- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin, tarih dersi akademik başarı öntest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 2- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin, tarih dersi akademik başarı sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 3- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin, tarih dersine karşı tutum öntest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 4- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin tarih dersine karşı tutum sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırmada, mezarlık etkinlikleri ile ders işlenen öğrenci grubu ile anlatım, soru cevap ve tartışma yöntem ve tekniklerinin izlendiği kontrol grubu öğrencilerinin tarih dersindeki akademik başarıları ve tarih dersine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla öntest- sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Bu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup

bulunmaktadır. Bunlardan birisi deney, öteki kontrol grubu olarak belirlenmektedir. Deneklerin yansız atanması ile iki grupta yer alan öğrencilerin, deneysel çalışmaya başlamadan, grup ve bireysel farklılıkları asgari düzeye indirilmiştir (Büyüköztürk, 2001). Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçümler gerçekleştirilmektedir. Modelde bağımsız değişkenin ne ölçüde etkili olduğuna karar vermek için öntest ve sontest ölçme sonuçları birlikte kullanılmaktadır. Bu amaçla öntest puanları karşılaştırılmakta, arada önemli bir fark yoksa yalnızca sontest puanları kullanılarak ortalamalar arası farklar sınıanmaktadır (Karasar, 2005: 96-97).

Araştırmada kullanılan deneysel yöntemde, deney grubu üzerinde etkisi incelenen bağımsız değişken “Küçük İmaret Mezarlığı’na yapılan ziyaret ve burada yürütülen etkinlikler”, bağımlı değişkenler olarak ise; öntest ve sontest olarak uygulanan akademik başarı testi puanları ve tarihe karşı tutum ölçeği puanlarıdır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu; 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Trabzon ilinin Of ilçesinde bulunan Hacı Mehmet Bahattin Ulusoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde öğrenim gören 66 9. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Sınıflardan biri mezarlıklarda etkinlikler ile öğretim yapılan deney grubu (n=32) ve diğeri ise anlatım, soru cevap, tartışma yöntem ve tekniklerinin uygulandığı kontrol grubu (n=34) olarak belirlenmiştir. Bu sınıflardan bir tanesi deney grubuna diğeri ise kontrol grubuna seçkisiz olarak atanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin demografik yapılarına göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Deney ve Kontrol Gruplarının Demografik Yapıları

Sınıf	Gruplar	Kız	Erkek	Toplam
9. Sınıflar	Deney Grubu	14	18	32
9. Sınıflar	Kontrol Grubu	13	21	34

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada ölçme aracı olarak “Tarih Bilimi ve İnsan Ünitesi Başarı Testi” ve Tarih Dersi Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Tarih Dersi Öğretim Programı’nda yer alan 9. sınıf “Tarih Bilimi ve İnsan” ünitesine ait kazanımlar dikkate alınarak, ünite için bir belirtke tablosu hazırlanmıştır. Belirtke tablosunda ölçülmek istenen bilgi ve beceriler belirlenerek 40 maddeli çoktan seçmeli ölçme aracı geliştirilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen çoktan seçmeli ölçme aracı daha önce bu dersi almış 50 onuncu

sınıf öğrencisine uygulanmış ve madde analizleri SPSS 22 programı kullanılarak yapılmıştır. Yapılan değerlendirme sonucu güvenilirliği düşüren, madde ayırt edicilik ve madde güçlük değerleri düşük olan maddeler çıkarılarak, ünite için 20 sorudan oluşan bir akademik başarı testi elde edilmiştir. Başarı testine ait madde analizlerine göre güvenilirlik değeri 0,710'dur. Öğrencilerin tarih dersine yönelik tutum puanlarını ölçmek amacıyla Safran (2006) tarafından geliştirilen "Tarih Dersi Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Safran (2006) tarafından geliştirilen ölçek 20 madde içermektedir. Ölçeğin (3-5-7-8-10-11-12-14-16-19) maddeleri olumlu, (1-2-4-6-9-13-15-17-18-20) maddeleri ise olumsuzdur. Ölçeğin tekrar testi yöntemi ile elde edilen güvenilirlik katsayısı .83 olarak bulunmuştur. 5'li likert tipinde geliştirilen ölçeğe verilen cevaplar "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" şeklindedir. Tarih Dersi Tutum Ölçeğinin puanlanması Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Tarih Dersi Tutum Ölçeğinin Puanlanması

Olumlu Maddeler (1-2 -4-6-9-13-15-17-18-20)		Olumsuz Maddeler (3-5-7-8-10-11-12-14-16-19)	
Kesinlikle Katılmıyorum	1		5
Katılmıyorum	2		4
Kararsızım	3		3
Katılıyorum	4		2
Tamamen Katılıyorum	5		1

Tablo 2'te de görüldüğü gibi Tarih Dersi Tutum Ölçeğinde 10 pozitif yönlü soru ve 10 da negatif yönlü soru bulunmaktadır. Negatif yönlü sorularda ters puanlama yapılmıştır.

Deney ve Kontrol Gruplarında Gerçekleştirilen Uygulamalar

Araştırmada veri toplama araçlarının uygulanması ve uygulamanın yürütülebilmesi için öncelikle gerekli izinler alınmıştır. İzinler alındıktan sonra Trabzon Küçük İmaret Mezarlığı yetkilileri ile görüşülerek çalışma hakkında bilgi verilmiş ve yetkililerle birlikte gerekli planlamalar yapılmıştır. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilere uygulamalar öncesinde Tarih Bilimi ve İnsan Ünitesi Başarı Testi ve Tarih Dersi Tutum Ölçeği öntest olarak uygulanmıştır. Ardından mezarlık ziyareti ve yapılacak etkinlikleri içeren günlük plan hazırlanmış ve deney grubuna mezarlık ziyareti eğitim süreci hakkında bilgi verilmiştir. Kontrol grubunda ise, ünite anlatım, soru cevap, tartışma yöntemleriyle işleneceği için öğrencilere bu konularda ek bir açıklama

yapılmamıştır. Mezarlık ziyaretinden önce öğrencilerin kullanabilecekleri çalışma yaprakları not tutabilecekleri, çizim yapabilecekleri dosya, fotoğraf çekebilecekleri makineler önceden hazırlanmış ve sınıfta yapılacak etkinlikler önceden planlanmıştır. Deney grubunda yer alan öğrencilerle mezarlıkta Tarih Bilimi ve İnsan Ünitesi'nin kazanımları doğrultusunda 6 ders işlenmiş ve planlanan etkinlikler yürütülmüştür. Etkinlikler boyunca yapılacak çalışmalar açıklanmış, nasıl ve ne şekilde yapılması ile ilgili gerekli yönergeler verilmiştir.

Öğrenciler belli görevleri yapmaları için gruplara ayrılmıştır. Mezarlık ziyareti boyunca öğrencilere mezar taşlarıyla ilgili, resim çizme, yazı yazma, fotoğraf ve video çekme, gördüklerini not alma biçiminde çalışmalar yaptırılmıştır. Buna göre bir grup tarihsel çevreyi dersin amacına yönelik fotoğraflarken, diğer bir grup video-kamera ile çekmiştir. Bir başka grup çizimler, krokiler hazırlayarak mezar taşlarının hangi amaçlarla nasıl şekillendirildiği ilgili düşünceler üretmeye ve yorumlar yapmaya teşvik edilmiştir. Diğer bir gruba da yapılan etkinlikler not ettirilmiştir.

Ziyaret süresince ünite kazanımları çerçevesinde hazırlanan çalışma yaprakları ve etkinlik dosyaları öğrenciler tarafından doldurulmuştur. Ziyaret sonrası öğrencilerden mezarlıkta yaptıkları çalışmalarını rapor haline getirmeleri istenmiştir. Öğrenciler raporlarını sınıfta 6 ders saati süresince gruplar halinde sunmuşlardır. Kontrol grubunda ise anlatım, soru cevap ve tartışma yöntem ve teknikleriyle 12 ders saati boyunca dersler sınıfta işlenmiştir. Öncelikle derse öğrencilerin dikkatlerinin çekilmesi için konuyla ilgili fotoğraf gösterilmiş ve hedefler belirtilmiştir. Ardından önceki konu özetlenerek yeni konu anlatım yöntemiyle işlenmiştir. Konu anlatımından sonra öğrencilerle konu hakkında soru sorularak cevapları alınmıştır. Devamında konu tüm sınıfın katıldığı tartışmaya açılmıştır. Tartışmadan sonra konu özetlenerek ders bitirilmiştir. Uygulama sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencilerine Tarih Bilimi ve İnsan Ünitesi Başarı Testi ve Tarih Dersi Tutum Ölçeği son test olarak uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Mezarlıkların eğitimsel amaçlı kullanımının ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve tarihe karşı tutumlarına etkisini sorgulamak amacıyla uygulanan ölçekler normallik ve varyansların eşitliği varsayımlarını karşıladıkları için bağımsız örneklem t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. İstatistiksel analizler yürütülürken anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Bağımsız değişkenin bağımlı

değişkenin üzerindeki etkisini sorgulamak ve betimsel istatistikler için; SPSS 22.00 (Statistical Packet for Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

Bulgular

Mezarlıkta etkinliklerin yürütüldüğü deney grubu ile anlatım, soru cevap ve tartışma yöntem ve tekniklerinin uygulandığı kontrol grubunun; Tarih Bilimi ve İnsan Ünitesi başarı öntest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını sorgulamak amacıyla ilişkisiz örneklem t-testi yürütülmüş ve sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest Başarı Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler ve Bağımsız t-Testi Sonuçları

Guruplar	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
Deney	34	31,47	13,901	64	0,883	0.380*
Kontrol	32	28,59	12,459			

- $p > 0.05$

Tablo 3'teki analiz sonuçlarına göre; deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin başarı öntest puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir [$t(64) = 0,883, p > .05$]. Deney grubundaki öğrencilerin öntest başarı puanları ortalaması 31.47, kontrol grubundaki öğrencilerin öntest başarı puanları ortalaması ise; 28.59'dur. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle deney ve kontrol gurubu öğrencileri uygulama öncesi akademik başarı açısından benzerdir.

Mezarlıkta ders işlenen deney grubu ile anlatım, soru cevap ve tartışma yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubunun; Tarih Bilimi ve İnsan ünitesi başarı sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını sorgulamak amacıyla bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Başarı sontest puanlarının farklılaşp farklılaşmadığı sorgulanırken bağımsız değişken olarak yapılan mezarlık ziyareti ve burada yürütülen etkinlikler, bağımlı değişken olarak sontest başarı puanları atanmıştır. Sontest başarı puanlarına ait tanımlayıcı istatistikler ve bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Başarı Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler ve Bağımsız t- Testi Sonuçları

Guruplar	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
Deney	34	66,32	13,102	64	4,228	0.000*
Kontrol	32	52,03	14,360			

- $p < 0.05$

Deney grubu öğrencilerinin uygulama sonrasında başarı puan ortalamaları ($\bar{X}=66,32$) ile kontrol grubu öğrencilerinin uygulama sonrasındaki başarı puan ortalamaları ($\bar{X}=52,03$) arasında deney grubu lehine 14.29 puanlık bir fark vardır. Grupların sontest başarı puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını anlama adına uygulanan t-testi sonucunda 0.05 seviyesinde anlamlı bir fark bulunmuştur [$t(64) = 4,228, p < .05$]. Bu fark deney grubunda yer alan öğrencilerin lehinedir.

Sonuç olarak; deney grubunda yer alan öğrencilerin sontest başarı puanları ortalaması kontrol grubundaki öğrencilerin sontest başarı puanları ortalamasından daha yüksektir. Bu sonuca göre deney grubu öğrencilerinin akademik başarılarının kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarılarından daha yüksek olması mezarlık ziyareti etkinlikleri ile yürütülen derslerin anlatım, soru cevap, tartışma yöntem ve teknikleri ile yürütülen derslerden daha etkili olduğunu göstermektedir.

Deney grubu ile kontrol grubunda yer alan öğrencilerin; tarih dersi tutum öntest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı sorgulanırken deney ve kontrol gruplarının tutum öntest puanları normallik ve varyansların eşitliği varsayımlarını karşıladığı için parametrik testlerden biri olan bağımsız örneklem t-Testi testi kullanılmış ve bu testin sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest Tutum Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler ve Bağımsız t- Testi Sonuçları

Guruplar	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
Deney	34	52,85	7,939	64	-1,608	0.108*
Kontrol	32	56,31	9,289			

- $p > 0.05$

Tablo 5'in analiz sonuçlarına göre; deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesindeki tutum ölçeği puan ortalamaları ($\bar{X} = 52.85$) ile kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesindeki tutum ölçeği puan ortalamaları ($\bar{X} = 56.31$) arasında kontrol grubu lehine 3.46 puanlık bir fark vardır ancak bu fark 0.05 seviyesinde istatistiksel olarak anlamlı değildir [$t(64) = -1,608, p > .05$]. Bu sonuç, çalışmanın başında iki grubun birbirine yakın seviyede tutum düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Deney grubu ile kontrol grubunda yer alan öğrencilerin; tarih dersine karşı tutum son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığı bağımsız gruplar için t-Testi ile sorgulanmış ve bu testin sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6

Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Tutum Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler ve Bağımsız t- Testi Sonuçları

Guruplar	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
Deney	34	76,23	10,620	64	3,163	0.002*
Kontrol	32	68,65	8,682			

- $p < 0.05$

Deney Deney grubu öğrencilerinin uygulama sonrasındaki tutum ölçeği puan ortalamaları ($\bar{X} = 76.23$) ile kontrol grubu öğrencilerinin uygulama sonrasındaki tutum ölçeği puan ortalamaları ($\bar{X} = 68.55$) arasında deney grubu lehine 7.58 puanlık bir fark vardır.

Grupların tutum ölçeği son test puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını anlamak için uygulanan t-testi sonucunda grupların tutum ölçeği son test puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür [$t(64) = 3,163, p < .05$]. Bu fark deney grubunda yer alan öğrencilerin lehinedir. Deney grubu öğrencilerinin uygulama sonrası Tarih Dersi Tutum Ölçeği puan ortalamaları, kontrol grubu öğrencilerinin uygulama sonrası puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir. Çalışmanın sonunda deney grubu son test puanlarının kontrol grubu son test puanlarından yüksek olması, mezarlıkların eğitim amaçlı kullanılmasının öğrencilerin tarih dersine karşı tutumlarını olumlu yönde geliştirmede anlatım, soru cevap ve tartışma yöntem ve tekniklerine göre daha etkili olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Okul dışı öğrenme ortamlarından mezarlıkların, ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarıları ve tarih dersine karşı tutumlarına etkilerinin araştırıldığı çalışmada; elde edilen sonuçlar doğrultusunda, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başarı öntest puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t(64) = 0,883, p > .001$]. Buna karşın; deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sontest başarı puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$t(64) = 4,228, p < .001$]. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sontest başarı puanları ortalamaları incelendiğinde; deney grubundaki öğrencilerin puanları ortalamasının ($\bar{X} = 66,32$) kontrol grubundaki öğrencilerin puanları ortalamasından ($\bar{X} = 52,03$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bu çalışmanın bulguları okul dışı öğrenme ortamlarından mezarlıkların ortaöğretim tarih 9. sınıf müfredatıyla ilişkilendirilerek konularının öğretiminde kullanılması öğrencilerin, bu konuları daha iyi anlamalarına, kavramları somutlaştırmalarına ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmelerine yardımcı olduğunu göstermektedir (Şimşek, 2015). Bu ortamlar öğrencilere zengin öğrenme ortamı oluşturmaktadır. Öğrencilerin beş temel duyarlarını kullanmalarına ve yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat vermektedir. Dolayısıyla okullarda tarih konularının öğretiminde okulda verilen eğitimin yanında okul dışı öğrenme ortamlarından mezarlıkların bir öğretim ortamı olarak kullanılması öğrencilerin akademik başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Nitekim yapılan birçok araştırma; bilimsel gezilerin öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir (Şimşek, 2015; Yeşilbursa, 2015; Dilek, 2009; Şimşek, 2011; Şimşek ve Kaymakçı, 2015; Myers and Jones, 2003; Behrendt ve Franklin, 2014; Whitesell, 2015; Nadelson & Jordan, 2012; Akın, 2012; Rix ve McSorley, 1999; Demircioğlu, 2007; Knapp, 2000).

Araştırmanın diğer bir amacı; okul dışı öğrenme ortamlarından mezarlıkların ortaöğretim öğrencilerinin tarih dersine karşı tutumlarına etkisini sorgulamaktır. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin tarihe karşı tutum öntest puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t(64) = -1,608, p > .001$]. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin tutum sontest başarı puanları ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur [t

(64) = 3,163, $p < .001$]. Deney grubu öğrencilerinin uygulama sonrasındaki tutum ölçeği puan ortalamaları ($\bar{X} = 76.23$) ile kontrol grubu öğrencilerinin uygulama sonrası tutum ölçeği puan ortalamaları ($\bar{X} = 68.55$) bulunmuştur. Bu bağlamda, deney grubundaki öğrencilerin tarih dersine karşı tutumları ile kontrol grubundaki öğrencilerin tarih dersine karşı tutumları arasında deney grubu lehine bir fark bulunmuştur. Mezarlık etkinlikleri ile yapılan eğitimin tarihe karşı olumlu tutum geliştirmede anlatım, soru cevap ve tartışma yöntem ve tekniklerine göre daha etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye’de tarih eğitiminde mezarlıkların okul dışı öğrenme ortamları olarak kullanılmasına ilişkin literatüre bakıldığında yapılan çalışmaların azlığı göze çarpmaktadır. Yapılan bu araştırma literatürdeki bu boşluğu doldurması açısından önemlidir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin akademik başarılarının artmasında mezarlıkların önemli bir fonksiyonu olduğu söylenebilir. Bu nedenle ortaöğretim programlarında mezarlıkların eğitim öğretimde kullanılması geliştirilmelidir. Ayrıca mezarlıkta işlenen derslerin öğrencilerin çeşitli becerilerine etkileri incelenmeli ve uygulanabilirliği araştırılmalıdır. Mezarlıkların eğitim ve öğretimi destekler nitelikte kullanmasının öğrencilerin tarih dersine karşı tutumlarını etkileyip etkilemeyeceğini tespit etmek için uzun süreli çalışmaların yürütülmesi bu etkiyi gözlemlemede yardımcı olacaktır. Öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflar için, uygulama ve öğrencileri kontrol etmede zorluklar yaşanabilmektedir. Mezarlık ziyareti maddi açıdan külfet getirmesi kullanımını sınırlandırmaktadır. Tüm bu sorumluları giderebilmek için mezarlıkların kullanılmasında ortaya çıkan maddi olanaksızlıklar ve ulaşım sıkıntısı gibi sorunları giderebilmek adına çözüm yolları üretilebilir. Mezarlık ziyareti yapıldığında eğitim ve öğretimin verimli geçirilmesi gerekmektedir. Mezarlıkta işlenecek ders süresinin kısıtlı olması sebebiyle kazanımlar noktasında bilgilerin toplanabilmesi için planın uygulanabilir şekilde hazırlanması gerekmektedir. Ziyaret esnasında öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ve kontrol edilmeleri açısından zorluklar yaşanabilmektedir. Bu konuda diğer öğretmenlerden ve velilerden destek sağlanabilir. Ziyarete gidilecek araçların yeterli sayıda olması öğrencilerin güvenliği için önem az etmemektedir. Öğrenci sayısına göre yeterli sayıda araç önceden temin edilmelidir. Ziyaret boyunca öğrencilerin acıkabilecekleri düşünülerek yemek ve atıştırmalıklar önceden hazırlanmalıdır.

Okul dışı öğrenme ortamlarından olan mezarlıklarla ilgili çeşitli veri toplama araçları geliştirilebilir ve uygulama çalışmaları yapılarak desteklenebilir. Bunun

yanında mezarlıklarda yürütülecek olan gezilerin belirli bir amaç doğrultusunda, iyi bir plan dâhilinde yapılması ve belirli aralıklarla tekrarlanması gerekmektedir. Bu noktada öğretmenlere mezarlıklarda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin hizmet içi eğitim kursları düzenlenebilir ve seminerler verilebilir.

Kaynakça

- Açıkgöz, K. Ü. (2002). Aktif öğrenme. İzmir: Eğitim Dünyası.
- Adıgüzel, H. Ö. (2000). Müze pedagojisinin Türkiye'deki yansımaları ve müzelerdeki yaratıcı drama uygulamaları. 3. *Uluslararası Tarih Kongresi, Tarih Yazımı Ve Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme Ve Yerelleşme*, Türkiye Ekonomik Toplumsal Tarih Vakfı, S. 130-144.
- Akın, F. (2012). *Okul içi ve okul dışı öğrenmelerin öğrenci başarısına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Aktekin, S. (2010). Ortaöğretim tarih eğitiminde yerel tarihin yeri ve önemi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 6 (1), 86-105.
- Aktekin, S. (2008). Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 103-111.
- Ata, B. (2002). *Müzelerde ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi, tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşler* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Behrendt, M., Franklin, T. (2014). A review of research on school field trips and their value in education. *International Journal of Environmental Education*, 9. 235-245.
- Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğrenimindeki yeri ve önemi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Büyüköztürk, Ş. (2001). *Deneysel desenler öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi*. 2. Basım, Ankara: Pegem.
- Çetin, M. A., Metin, C. (2013). Mezarlık ve şehitlik ziyaretlerinin tarih bilgisi ve bilincinin oluşumunda ve öğrencinin akademik başarısındaki etkisi. *Anadolu eğitim liderliği ve öğretim dergisi [Anatolian Journal of Educational Leadership and Instruction]* 1 (1), 44-66.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı.
- Demircioğlu, İ. H. (2009). Tarih öğretmenlerinin tarihsel düşünme becerilerine yönelik görüşleri. *Millî Eğitim*, 184 Güz, 228-239.
- Demirel, Ö. (2000). *Eğitimde program geliştirme*, 3. Baskı, Ankara: Pegem.
- Dilek, D. (2009). Geçmiş imgelerle yeniden kurmak: ilköğretim düzeyinde tarihsel imgelem becerilerinin kullanımı üzerine ikonografik bir analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (2), 633-689.
- Howard, B., Smith, R. (2016). Research & investigation project (rıp)- a grave undertaking, <http://www.archaeologychannel.org/resources-guide/teacher-resources/195-lesson-plans/2081-memorial-hall-museum-online-r-i-p-a-grave-undertaking> adresinden 16.10.2016 tarihinde alınmıştır.
- Husbands, C. (2000). What is history teaching?: language, idea sand meaning in learning about the past. Bucking Hanmand Philadelphia, Open University Pres.
- Kabapınar, Y. (2003). Eğitim pedagojisi ve tarih metodolojisi açısından İngiliz tarih ders kitaplarına bir bakış. *Tarih ve Toplum*, 9, (230), 41.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 14. Basım, Ankara: Nobel.
- Kaya, R., Demirel, M. (2008). Lise 3. sınıf öğrencilerinin tarih derslerindeki ilgi alanları (Erzurum örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (1), 163-177.
- Kemertaş, İ. (2003). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. İstanbul: Birsen.
- Knapp, D. (2000). Memorable experiences of a science field trip. *school science and mathematics*, 100 (2), 65-72. doi: 10.1111/j.1949-8594.2000.tb17238.x.

- Krause, K. (2016). Cemetery studies- milwaukee's best, Web: <http://www.angelfire.com/ky2/cemetery/forest.htm> adresinden 15 Kasım 2016 tarihinde alınmıştır.
- Kulu, M. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler eğitiminde mezarlıkların ve şehitliklerin kullanılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- MEB, (2007). *Tarih dersi öğretim programı (9. sınıf)*. Ankara: Talim Ve Terbiye Kurulu.
- Myers, B., Jones, L. (2003). Successful field trips: a three-step approach. *The Agricultural Education Magazine*, 75(4), 26-27.
- Nadelson, L. Jordan, J. (2012). Student attitudes toward and recall of outside day: An environmental science field trip. *Journal of Educational Research*, 105 (3), 220-231.
- Paykoç, F. (2002, Ekim). Türkiye'de müze eğitimi uygulamaları: tarihçe ve örnekler. *Akdeniz Bölgesi Müzeleri: Müze Eğitimi Seminerleri 1* (2-6). Antalya.
- Prather, L. (2016). "Education world" http://www.educationworld.com/a_curr/teacher_feature/teacher_feature050.shtml adresinden 15.10.2016 tarihinde alınmıştır.
- Rix, C. Mcsorley, J. (1999). An investigation into the role that school-based interactive science centres may play in the education of primary-aged children. *International Journal Of Science Education*, 21 (6), 577-593.
- Safran, M., Ata, B. (2006). Okul dışı tarih öğretimi. *Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler*. Ankara: Gazi.
- Silberman, M. (1996). *Active learning 101 strategies to teach any subject*. Massachusetts: Allyn ve Bacon.
- Sünbül, A. M. (1998). *Öğrenme Stratejilerinin Öğrenci Erişi ve Tutumlarına Etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Şimşek, A., Kaymakçı, S. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminin amacı ve kapsamı. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Edt.), *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* (1-11). Ankara: Vadi Grup.

- Şimşek, C. 2011. Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları. C. Şimşek (Edt.). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları ve Fen Eğitimi* (1-21). Ankara: Pegem.
- Şimşek, U. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel şehitlik, anıt ve mezarlıkların kullanımı. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Edt.), *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* (225-233). Ankara: Vadi Grup.
- Whitesell, E. R 2015. A Day at the museum: the impact of field trips to informal science education institutions on middle school science achievement, IESP Working Paper, 03-15.
- Yalçın, F. (2010). *Tarih öğretim alanı olarak müzelerin kullanılmasının toplumsal tarih bilincinin kazandırılmasındaki etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış, Kayseri.
- Yeşilbursa, C. C. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Edt.), *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* (143-160). Ankara: Vadi Grup.

Extended Summary

Purpose

Cemeteries are easily accessible out-school learning areas for teachers. Having examined the literature, a limited number of researches have been carried out on the use of cemeteries in history teaching. In this research, it's aimed to find out whether there is a statistically significant difference between the experimental group students who had been taught by visiting cemetery at the "History Science and Human" unit of the 9th grade history course of the secondary education and control group students who had been taught in accordance with the lecture, question-answer and discussion methods and techniques.

In addition to the above-mentioned purpose in the survey, the following sub-problems are sought in this survey.

- Is there a significant difference in terms of academic achievement pretest scores of the history course between the students in the experimental and control groups?
- Is there a significant difference in terms of academic achievement posttest scores of the history course between the students in the experimental and control groups?
- Is there a significant difference in terms of pretest scores of interest for history course between the students in the experimental and control groups?
- Is there a significant difference in terms of posttest scores of interest for history course between the students in the experimental and control groups?

Method

Experimental design with pretest-posttest control group was used in the survey. Research group constitutes of 66 junior high school students who study in a secondary school in the 2016-2017 academic year, located in Of district where is belongs to Trabzon Province. While 32 of these students are in the experiment group and 34 of them are in the control group. One of these classes was assigned randomly to the experimental group and the other to the control group. "History Science and Human Unit Achievement Test" and "History Course Attitude Scale" were used as the measurement tools. The measurements were analyzed using independent samples the t-Test since the scales fulfilled the assumptions of normality and equality of variances. Significance level was considered as 0.05 when statistical analyzes were performed.

Results and Discussion

There was no statistically significant difference between pretest and posttest success averages of students in experiment and control group ($p > 0.05$). On the contrary; a statistically significant difference was found in favor of the experimental group among the average of the posttest success scores of the students in the experiment and control groups [$t(64) = 4,228, p < .001$]. The mean score of the posttest success scores of the experimental group ($\bar{X}=66,32$) was found to be higher than the mean of the posttest success scores of the control group ($\bar{X}=52.03$).

According to the results of this study, it was figured out that the use of cemeteries in teaching of history subjects affects the academic achievement of the students positively. These stages provide a rich learning ambiance for students and enable students to use their five basic senses and learn by doing. While there wasn't a statistically significant difference between experimental and control groups' attitudes regarding history course pre-test averages ($p > 0.05$), there was a statistically significant difference between manner post-test success scores in favor of the experimental group [$t(64) = 3,163, p < .001$]. While average scores of manner scale posttest of the experimental group were ($\bar{X} = 76.23$), the control group manner posttest scores were found as ($\bar{X} = 68.55$). It is figured out that the development of education with cemetery visits is more effective than lecture, question-answer and discussion methods and techniques.

Conclusion

According to the results of this research, it can be said that cemeteries have a great deal function such as raising the academic success of the students. Therefore, the use of cemeteries in education and training should be developed in secondary education programs. The effects of the courses on the various skills of the students in the cemetery should be examined and its applicability should be examined. Long-term studies will be a hand to observe whether cemeteries influence students' attitudes towards history course on the understanding that cemeteries used as a contribution for education and training.

Various data collection tools related to cemeteries which is non-academic learning ambiance can be developed and supported by application studies. In addition, solutions can be find to overcome problems which arise the time we make use of cemeteries such as material inconvenience and transportation problems.